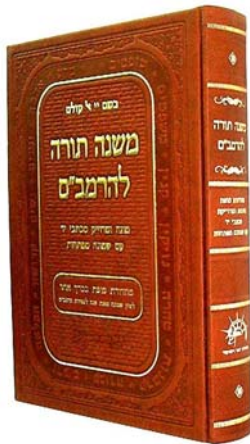

לק"י

דברי הפתיחה של הרב אליהו אביעד שליט"א, מפקח מחוז ירושלים באגף לתרבות תורנית במשרד החינו ומארגן הכנס.

כנס הרמב"ם - לכבוד מהדורת המופת "משנה תורה" בכרך אחד אולם מועצת העיר ירושלים ט"ז בסיון התשס"ו

ברשות מורי ורבותי,

נתכנסנו היום לכבודה של תורה עם צאתה לאור של מהדורת המופת "משנה תורה לחרמב"ם" בכרך אחד על ידי הרב יוחאי מקבילי משיבת ההסדר בחיפה "אור וישועה".

מהדורה מפוארת ומדוייקת זו היא בבחינת תורה נאה בכלי נאה, שזכתה

לכתרים מגדולי הרבנים והחוקרים משום שיש בה כדי לעודד רבים מעם ישראל בלימוד כל התורה שבע"פ כפי שנסחה גדול הפוסקים, הנשר הגדול.

להשגת מטרה קדושה זו חברנו יחדיו: משרד החינוך – האגף לתרבות תורנית, עיריית ירושלים, ישיבת "אור וישועה", המועצה האזורית "מטה בנימין" ובית "מורשת הרמב"ם" בטבריה - לקיים כנס בו תצא קריאה של דברי הדור לכל עם ישראל ללמוד את התורה שבעל פה על כל היקפה, כפי שסיכם אותה מורנו הגדול הרמב"ם באופן הבהיר והמושלם ביותר כדי שיהו הכל, "קטן וגדול, איש ואשה, בעל לב רחב ובעל לב קצר" (הלכ' יסודי התורה ד, כ), עוסקים בתורה ושואפים לקיומה השלם. הרמב"ם קבל כפשוטם את דברי משורר תהילים: "תורת ה' תמימה משיבת נפש", כלומר, יש להכיר את כל התורה כולה, שבכתב ובע"פ, שהרי דברי תורה עניים במקום אחד ועשירים במקום אחר, ורק כך מגיעים ל"משיבת נפש".

המהדורה

כתביו של הרמב"ם (1138-2004) מפרנסים דורות של פרשנים והוגי דעות, פוסקים ומחוקקים. פסגת יצירותיו היא ללא ספק "משנה תורה" החיבור הגדול "המקבץ לתורה שבעל פה כולה", ואשר זכה לכינויו הנפוץ "היד החזקה", מחמת הנועזות לקרוא לספר "משנה תורה", כשני לתורה. מהדורת מקבילי שיצאה לפני חודשים ספורים במהדורה מוגהת ונאה בכרך אחד - כשמה כן היא: מהדורת מופת של ממש. העורך - הר' יוחאי מקבילי - יחד עם תלמידי ישיבת 'אור וישועה' בחיפה של הרב אליהו רחמים זייני שליט"א, בעבודת נמלים של שנים רבות, הוציאו לאור את הנוסח המדויק של משנה תורה לרמב"ם - נוסח אשר עבר עריכה קשה מאין כמוה לאור השיבושים הרבים והגדולים מימי כתיבתו ועד ימינו אנו.

האיורים המרהיבים הוחזרו מעשה אומן כבראשונה. על אלו בלבד ראוי שהספר ימצא אצל כל תלמיד וחוקר המוקיר את דיוק לשון הזהב של הנשר הגדול. נוסף על אלו הוסיפו העורכים מפתחות רבים, העיקרים שבהם הם: מפתח מושגים וערכים עשירים ומקיפים, המאפשר לכל אדם להתמצא בין פרקי הספר, ומפתח פסוקי המקרא עם ציטוטם המדויק המעניק מבט חדש לפרשנותו של הרמב"ם על פסוקי המקרא. לבסוף, אי אפשר שלא להזכיר את הצורה הנאה, הפורמט הנוח, איכותם המעולה של הדפים (1000!) המקנים ללומד חוויה אל מול המפעל העצום של הרמב"ם.

הצורך

המהדורה הנפוצה של הרמב"ם מבוססת על דפוס וילנא. נוסח אשר הוא שונה במקומות רבים ומשמעותיים מהנוסח המקורי. רבים שלחו ידם במשנה תורה: הצנזורה הנוצרית, המדפיסים אשר הכניסו אין ספור "יקונים" כדי להתאים את לשון הרמב"ם ללשון הגמרא. הם אף חלקו את ההלכות כראות עיניהם, בעוד הרמב"ם חילק את הלכותיו לקצרות ומובנות. חלוקת הלכות שגויה גוררת פעמים רבות הבנה שגויה של ההלכה. עם הכרתם של כתבי היד המדוייקים, ובייחוד של כתבי יד תימן, הקדיש הרב יוסף קאפח זצ"ל - המתרגם והמהדיר הגדול של כתבי הרמב"ם, את שנותיו להגשת נוסח מדויק המבוסס על כתבי יד תימן בכ"ד כרכים המשלבים פירוש מקיף. יתרונו הגדול של נוסח כתבי יד תימן, מעבר לדיוקו, הוא בכך שהרמב"ם היה הפוסק למעשה בתימן. כך שהנוסח המדוייק הפך לדרך חיים מעשית, ולא רק בין כתלי בית המדרש. נוסח מהדורת מקבילי שמה כנוסח עיקרי את נוסח הרב קאפח, בר הסמכא בדיוק הנוסחאות, ובשוליים חילופי נוסח מכתבי יד מתוך מהדורות משובחות נוספות (יד פשוטה לרב רבינוביץ, רמב"ם מדוייק, מכון ממרא ועוד. העורך התחיל להניח באתר הספר השוואות דיגיטליות לנוסח הדפוס המוכיחות את היקף השוני בינו לבין כתבי היד. יתרון חשוב בצורת ההגשה של הספר הוא היכולת לראות פרק שלם במבט אחד. יתרון זה איננו רק מיועד ללומדי הרמב"ם בבקיאות, אלא אף ללומדי הדף היומי כסיכום מעשי ותמציתי של ההלכה.

הספר נעדר פרשנות, דבר המקשה על הרגלי הלמידה של לומדי התורה. אך בכך יתרונו. חשיפה של הרמב"ם נטו מעודדת קריאה פשוטה ובלתי אמצעית, בדיוק כפי שהתכוון הרמב"ם. ההלכות הקצרות, העברית הבהירה (זהו הספר היחיד של הרמב"ם שנכתב בעברית), "אווריריות" הטקסט - כל אלו תורמים לחויית לימוד מיוחדת במינה, בה הקריאה יכולה להיות שוטפת וחלקה, כמו בתורה עצמה.

המשך המפעל ומהדורת הכיס

בית היוצר של מהדורת הרמב"ם השלם והמדויק הוציא לפני שבועות מספר מהדורת כיס מדויקת, מנוקדת ומבוארת של ספר המדע (הספר הראשון ממשנה תורה הכולל את יסודות התורה) אשר ייחודה הוא לא רק בגודל, אלא גם בביאור תמציתי של דברי הרמב"ם על פי דבריו שלו מכל ספריו. מהדורה מרעננת זו מביאה לידי מימוש את בקשתו של הרמב"ם מתלמידו האהוב: "וכבר הזהרתיך שלא תתירשל עד אשר תדע את כל החיבור ויהיה הוא ספרך ותלמדהו בכל מקום, כדי שתשיג את כל תועלתו".

החזון והכנס

חזונו של הספר עמד לפני העורך, והנסיון להעניק לקורא את סיכום התורה שבעל פה בכרך אחד מדויק ומפואר - עלה יפה, ויש בה כדי להזכיר את מה שהורגלנו בו מכבר: התנ"ך כולו בכרך אחד. יכולתו של הרמב"ם להוציא ספר מופת כזה תחת עול הגלות ושלטון זר, בזמן כה קצר (עשר עד ארבע עשרה שנה), כפי שלא נעשה עד היום - מעורר השתאות גדולה. כל המשפט העברי מונח בכרך אחד. כל מצוות ארץ ישראל, עבודת המקדש, דרכי הטהרה, מועדי השנה, עולם הנצח ודקדוקי השעה, יסודות התורה וטיפול בנפש האדם, ידיעות אסטרונומיות עם פרטי השבת. יש בספר זה - ובמהדורה זו בפרט - כדי לעורר את החזון של העם היהודי להשיב את כבודה האבוד של חכמת ישראל, אהבת הדעת והכרת האל-ברוך הוא. שבילי מחשבתו של הרמב"ם ניבטים מכל עבריו.

סוף דבר

ספר המופת של הקלאסיקה היהודית זוכה לאחר 800 שנה למהדורת מופת מרשימה, בהירה ונגישה, אשר יכולה לפתוח מבואות ישירות למשנתו של הנשר הגדול לכל יהודי. היחשפות לשבילי עולמו של הרמב"ם המוגשים בכרך אחד ממופתח נאה ומשובח - מבטיחים חוויה קיומית שאין שני לה.

סוף דבר נאמנים עלינו דבריו הממצים של מרן הראשון לציון הרה"ג מרדכי אליהו שליט"א בברכתו למהדורה:

"וראוי לכל ישראל ללמוד תדיר הלכות קדשו של הנשר הגדול מתוך מהדורה מדויקת ונכונה, נקיה מצנזורה ומטעויות... מהדורה מפוארה, בכרך אחד ללוות לימוד התורה, במחשבה בהלכה ובגמרא, ויהיו הכל רב ותלמיד, ממשמשים בספר זה תמיד, לידע ולבקש כבוד כל התורה, מלכות ומשפט מקדש וטהרה"